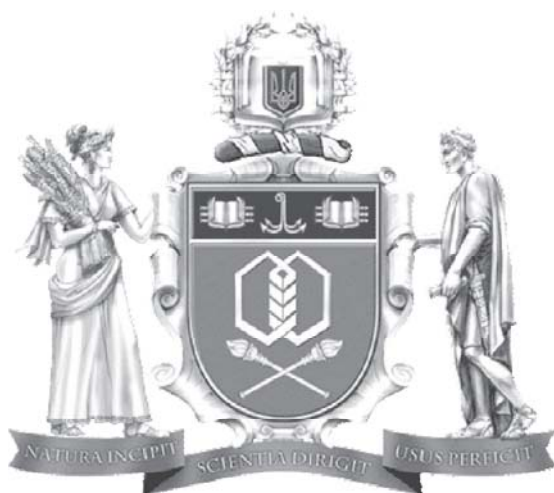

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

САМОСТІЙНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Становлення нової системи економічної освіти в умовах кардинальних соціально-економічних перетворень в Україні передбачає використання методів, засобів і прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, орієнтованої, перш за все, на особистість, пріоритет соціально-мотиваційних факторів, підвищення якості навчального процесу. В цьому плані самостійна робота є важливою ланкою, доцільною формою організації навчання у вищому навчальному закладі. Її ключове завдання – формування у студентів надійної основи для оволодіння знаннями, уміннями та навичками, їх позитивного ставлення до життєвих реалій, а також зацікавленості до науки та дослідницької діяльності.

Аналіз сучасних підходів до формування мотивів навчально-пізнавальної діяльності показав, що повноцінне формування мотиваційної сфери студента повинно включати два принципових підходи: від реально діючих до мотивів, що усвідомлюються, і, навпаки – від мотивів, що усвідомлюються, до тих, що реально спонукають пізнавальну активність.

Мотиваційну сферу не можна розглядати ізольовано від інтелектуально – пізнавальної, емоційно – вольової, а також сфери самосвідомості особистості. Мотиваційні установки виявляються і розвиваються в діяльності, відбиваючи особистісні, індивідуально – типологічні особливості студентів, формалізуються в складне інтеграційне утворення, синтез інтелектуальних, емоційних, вольових характеристик, від яких в остаточному підсумку залежить зміст мотивації, її усталеність і дієвість. Тому вирішення завдань по формуванню мотивів навчально - пізнавальної діяльності у студентів потребує створення таких психолого – педагогічних умов, які б активізували не тільки потребово- мотиваційну, але і зазначені сфери особистості, її самосвідомість.

Навчання студентів повинно бути орієнтоване на формування головним чином внутрішніх мотивів навчально – пізнавальної діяльності, потреби в постійній роботі зі свого самовдосконалення, самоосвіті.

Мова йде про трансформацію традиційного освітнього процесу в індивідуально – орієнтований, що складається, на думку фахівців, з визнання студента головною діючою фігурою всього навчального процесу, перехід від пасивних методів навчання до активних, коли засадою системи є не той, хто вчить, а той, хто вчиться. В цьому випадку велика роль належить всебічно забезпеченій самостійній роботі, яка є запорукою самостійного шляху студента до диплома про вищу освіту.

Реалізація основної мети відбувається в цілісному освітньому процесі вузу, структурними елементами якого виступають: певна позаурочна і самостійна робота (підсистеми навчально – виховного процесу). Тому активізацію

мотиваційних компонентів навчально – пізнавальної діяльності студентів, формування їхньої суб'єктивної позиції потрібно розглядати: у процесі вивчення предметів; через участь у різних формах позаурочної роботи; у процесі самостійної роботи.

Як відомо, у вищих навчальних закладах США самостійній роботі відводиться не менше 58% загального бюджетного часу. І, що не менш важливо, наприклад, в навчальному плані підготовки бакалавра – хіміка-технолога у Масачусетському технологічному інституті (МТІ) з 28 навчальних дисциплін обов'язковими є тільки 13, обмежено елективними – 5 і елективними – 10.

Обмежено елективні – це дисципліни, які пропонуються студенту на вибір як один необхідний варіант із кількох можливих. Наприклад, студент повинен обов'язково включити в свій навчальний план один з чотирьох варіантів дисципліни «Загальна фізика». Елективна дисципліна вибирається особисто студентом, після чого вивчення її стає обов'язковим.

У вітчизняній системі навчання розмірність навчальних планів рахується у годинах аудиторних занять з дисципліни. І це повністю відповідає існуючій безальтернативній системі освіти, коли навчальні дисципліни нав'язуються зверху. Але години – показник кількісний, який не пов'язаний з якістю навчання. При цьому контроль засвоєння знань – це перевірка того, яку кількість студент запам'ятав потрібного(і не дуже потрібного) матеріалу. В той же час в МТІ екзаменаційні сесії дуже короткі (два – три дні). Екзамени проводяться з усіх вивчаємих дисциплін; на екзамені контролюється не запам'ятовування матеріалу, а вміння самостійно користуватися отриманими знаннями.

При сучасній кредитній системі розмірність навчання визначається кількістю кредитних балів, які необхідно набрати для отримання диплому. Це можна зробити за один рік або набирати їх поступово протягом 4-х років. Такий підхід дозволяє студенту брати участь у складанні власної програми навчання та вибирати його форму: у Європі немає поняття «очної», «заочної» або «вечірньої» форми навчання.

На наш погляд, методологічні аспекти реформування вищої школи України полягають в зменшенні кількості обов'язкових навчальних дисциплін і збільшенні кількості обмежено елективних і елективних дисциплін. Одночасно слід замінити перевірку фактично представленого матеріалу контролем вміння творчо застосовувати «головні ідеї», напрями, принципи науки, на яких будується діяльність фахівця вищої кваліфікації, яка безперервно змінюється.

Інакше кажучи, контроль навчання повинен здійснюватись методами тестування, але тестування не механічного (коли, наприклад вибирається одна вірна відповідь з чотирьох можливих), а творчого, причому ґрунтованого на категоріальній грамотності. В цьому випадку перевіряється насамперед розуміння категорій, потім закономірностей і, нарешті, творчого вміння їх використовувати, або навіть здатність відкривати нові мікрозакономірності.

Таким чином, вся система самостійної роботи, особливо завдання для самостійної опрацювання, мають бути направлені на активізацію навчально – пізнавальної діяльності студентів, формуванню соціально адаптованої і соціально – відповідальної особистості, навчати студентів діяти, самостійно приймати рішення в реальних економічних умовах.